

SERIA DE AUTOR *LIVIU CANGEOPOL*

Concept copertă: Tim MARIAN

Coperta: Stelian BIGAN

We know
books

LIVIU CANGEOPOL

Sfârșitul visului

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CANGEOPOL, LIVIU

Sfârșitul visului / Liviu Cangeopol. - București : Integral, 2022

ISBN 978-606-992-662-8

821.135.1

© INTEGRAL, 2022

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit în România

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-662-8

INTEGRAL
2022

Cuprins

Zăpada	9
Gîndacii lui Kafka	333
Anii de formare.....	335
O lecție talmudică	337
Nebunia	393
Viața în oglindă	403
Intermediarul.....	441
Două posibilități.....	443
Labirintul	477
Martiriul Rabinului Hanina	479
Întoarcerea	519
Zece lucruri tari	521
Aspra nesocotință a existenței 538	
Aspra existență a nesocotinței de-a nu fi 553	
Iubire, moarte, iubire 556	
Zăpada fără-ncetare	561
Declin	589
Concert în tiranie minoră pentru lovitură de stat și denunț patriotic	591
Cealaltă construcție	807
Realitatea creată	885

Există chipuri pe care, în clipa în care le-ai văzut, te fac să înțelegi imediat tragedia caracterului din spatele lor, solicitându-ți să scrii despre inimă și destin cu un soi de somație subînțeleasă, fără a-ți acorda nici o șansă de refuz. Ești făcut părtaș unui secret pe care-l descifrezi sub ochii tăi, o privire a cărei simplă descriere ar aduce un povestitor inspirat în pragul Premiului Nobel, cu un potențial stabilit de roman-fluviu, enigmatic și pretabil surprizelor la fiecare întoarcere de serpentină. Am și un exemplu la îndemână, căzut pradă privirii nu mai departe de acum două zile: Dennis Wilson, unul dintre cei trei frați care ne-au îmblânzit adolescența în componența formației The Beach Boys. Poate fi admirat în toată splendoarea lui ruinated de droguri și lipsită de ambiții consistente pe coperta singurului său album individual, scos în 1977, *Pacific Ocean Blue*, pe care un cunoscut cronicar muzical a îndrăznit să nu-l considere cu nimic mai prejos de capodopera formației Fleetwood Mac, *Rumours*, pentru cine este introdus în domeniu, ivit în aceeași perioadă, șase ani înainte ca autorul să se stingă înecat în ajunul celei de-a 40-a aniversări personale în apele pe care le-a iubit și cîntat întreaga viață. Se va dedica tuturor celor care au mărturisit smerenia plecării timpurii, cu sau fără o solidă pregătire.

#

Dar nu voi continua pe această pistă, oricît de luxuriant în tentații ar fi drumul fîgăduit spre întoarcerile anilor mei nebuni

de liceu. Am menționat portretul de mai sus doar ca să atrag atenția asupra altui set de valori adăpostit sub înserarea secretului, cât și în folosul ideii de-a sparge gheața dintre autor și cititor, meseni, critici, gură-cască, în ciuda propunerii că, indiferent despre ce și cum se scrie, esența oricărei creații dă informații reale, de fapt, despre autor. Chiar și în situația narațiunilor de groază, de capă și spadă, romantice, mai ales, introspective, de călătorii neefectuate, de război barbar ori comic alegorice, că o fi biografia unuia ori jurnalul personal al altuia, probe eseistice, filozofice și poetice, întinderi științifico-fantastice, polițiste ori de spionaj, fantezii austere, basme post-moderniste ori memorii mitice, fără excepție, ați prins ideea.

Stilul este omul însuși, se reculege o zicală franțuzească în constatarea lui Buffon, la anul de grație 1753, și nu avem nici o vigoare critică în a neglija o asemenea avalanșă de bun-simț și structură logică private de anacronism. Decorticarea cifrului lingvistic face parte din alcătuirile adânci de personalitate, cu trăsături tot mai restrânse, ducând la portretul unic al unei singure posibilități existențiale... Nu la El mă refer... Deși altcineva nu mai este...

#

Sunt conștient că am înșirat o pagină întreagă de cuvinte fără a spune nimic interesant pe care să nu-l fi cunoscut deja. Pentru că autorii au ajuns demult la împlinirea acestei tendințe, nu sunt puțini care să nu considere aceasta drept o artă stăpînită, ridicată la rang de muniție conflictuală. Dacă ar fi mai consecvente cu rolul lor, instituțiile de apărare ale oricărei națiuni ar deveni conștiente cât de eficace este ușurătatea cu care unii îmbrobodesc fraze cu dublu înțeles, iar scriitorii ar fi înrolați în batalioane speciale și trimiși pe front, pentru partitura rece ca o chiftea a războiului cald.

§§§§

Ieri seară, înaintea serialului bulgăresc cu mult prea neinspiratul titlu *O viață sub astre*, aviația chineză a bombardat teritoriile ucrainiene pînă ce le-a făcut chisăliță una cu pămîntul mănoaselor cîmpii agricole, de pe care se vor culege la anul doar flori de vîsc și armonici de pălămidă, în urma mutațiilor biogenetice coordonate cu secetele de almanah și furtunile de la Răsărit. Aceste evenimente au avut loc la schimb reciproc cu coordonarea militară a rușilor, care au scufundat concomitent Taiwanul contra cost cu două bombe atomice expediate cu precizie și puține explicații. Ambele acțiuni au fost purtate cu ritm chirurgical și precizie de laser, încît puține țări neutre și-au dat seama pe loc de fluxul mersurilor în afara rigorilor naturale. Unele susțin că nici habar n-au avut, pentru că situația, susțin gurile diplomatice, ar fi trebuit să solicite măsuri, ceea ce n-aveau chef să facă cu dotări în pripă și armate neinstruite și, prin strategia comparației, atît de mici!

#

Precum se evidențiază în mod preponderent pe zi ce trece, omenirea călărește un butoi de pulbere ca o vrăjitoare pe mătura, din pricini mai degrabă ridicole, ar spune unul fără respect la adresa corectitudinii politice, căci, la drept vorbind, statele au dreptul inalienabil la decretarea propriilor decizii, oricît de riscante. Riscant referitor la ce? Să nu fim ridicoli! Aceasta este, la urma urmei, și justificarea tentativei de globalizare sub faldul aceluiași drapel de interese. Și nici ridicol nu poți fi decît într-un sistem rigid de repere.

§§§§

Ideile zboară prin lume, se metamorfozează, se depun pe locuințe, dețin o neclaritate încă fără contur la marginea marilor

ășezări în curs de limpezire. Actul scrisului consfințește un zvon care circulă pe deasupra apelor ca un abur de dinaintea Creației. Orice cuvânt scris devine pecetea ideii tănuite în spatele lui. O scriere mai puțin compactă reprezintă un sigiliu inconsistent prin care o toxicitate latentă se răspîndește în aer. Frumusețea excesivă duce la slăbirea conciziei. Ce este o simfonie dacă nu varianta supremă a momentului în care ideea nu se lasă captată în cuvintele unei mulțimi, ci doar în sunete muzicale izbucnite simultan printr-o coincidență perfectă? Oare asta să încerc eu în aceste rînduri? Posibil. Fiți pe fază, căci e vorba de schimbarea nebunească între posibilități confuze și lipsite de contur!

#

Moartea este brusca deschidere sub picioarele ființei înaintînd spre un hău îngrozitor, din care nu cunoaștem nimic, dar care poate fi controlat prin informațiile dobîndite pînă atunci, pînă la un punct, pînă la o margine, de capacitatea mintală a fiecăruia. Imaginația, erudiția, experiențele auzite în cazul altora aduc beneficiul diminuării prin iluzia lucrului cunoscut. Dar este vorba despre o iluzie repetată mereu în alte forme. Cum este posibil, cînd aceste văgăuni sunt prinse în celula expresiei scrise?

#

Fericirea este definită de unii înaintași drept momentul împlinirii tuturor pornirilor înnăscute ale individului. N-ar fi exagerat de simplu să ajungi acolo, dar nu mulți, dacă și-ar pune în cap, ar fi în stare s-o rateze! Cum orice ecuație poate accepta reversul expresiei, racordezi ceea ce ai la ceva ce ți-ai dorit de multă vreme, chiar dacă este vorba de bătrînii care atunci erau în locul tău, neștiind cu nimic mai mult. În consecința acestei împliniri, n-ar exista oameni căzuți în depresie, mînioși predispuși la produs răniri, alcoolici în căutare de calorifere cu scurgeri ruginite ori drogați terminați pentru o doză de nechezol filtrat, sabotori ai mecanismelor sociale de bază, și așa înțepenite din pricina locației, cît și artiști dubioși doșiți

în spatele unor expresii faciale scîrbite de ochi tulburi și capelură facială vraște.

#

Pînă la satisfacerea pornirilor firii, trebuie să dibui cu exactitate care ar fi acelea, diferențiate de artificiile dobîndite mai ales în copilărie, de clișeele culturale influențate de lecturi, vizionări fugare și prietenii dezinteresate, de necesitățile trecătoare ale zilei, de nevoi fizice și dorințe spirituale. Poate de aceea – datorită confuziilor ivite prin crăpături, ne și vine atît de ușor să ne pronunțăm asupra rateului oricărui ideal de fericire, deoarece ne închipuim că nu ne privește.

#

Visul direct este cea mai scurtă cale spre inima unei astfel de pasiuni. Dorințe, frustrări, nostalgii care se strîng în forma părerii și a maniei. În ultimele decade, oamenii au recurs la consensul că lumea s-a dus la vale, mai mult din potriveala legii gravitației. Cele bune au dispărut, răul a proliferat, bătădăria s-a lătit, orice formă de pace a fost sedusă, violată și abandonată, în concordanță culturală cu cinematografia neo-realismului italian și prețuri sovietice. După mii de ani de zbateri, de lanțuri rupte, de revolte, omul a ajuns o ființă liberă, dar în loc să se bucure de libertate ca de obținerea unei trepte de la nivelul căreia să poată înțelege mai bine ce se întîmplă în jurul său, s-a grăbit să-și ucidă premiul. A început prin îndepărtarea conceptului Ființei supreme din toate aspectele vieții. Energia animalică din străfundurile atavice ale ființei comune a acaparat sufletul, pe care l-a masacrat celula cu celulă. Ce era fior a ajuns expresie grafică fără consecințe. Nimic, nici binele, nici răul nu se mai arătau vrednice să declanșeze concluzii, în afară, poate, de aceea că nimic nu mai făcea sens, se recuperează a fi un concept mic-burghez și ofensator la adresa celor nepăsători. În sfîrșit, pentru că între timp se inventase fărădelegea ipocrită a reprezentanților, majoritatea a ajuns la cîrmă. De unde, veac după veac, cîte o mîna de personalități

proeminente, ticăloase ori benefice, se remarcă la conducere, pături largi ale ignoranței și corupției fără remediu s-au așezat la butoanele panoului de comandă al genocidului în numele unor concepte nobile, destul de vagi și exagerat de haotice, căci și ideile au râvnit la reprezentare prin ce aveau mai anost.

#

Ideea pe care Nick Cavuto, un metereolog italian din Nord, a propus-o concomitent rezolvărilor lumești ale unui efect de seră cu deznodământ fără scrupule și dezbateri cu papion a început dintr-o glumă nevinovată, ca mai toate nenorocirile anunțate, observând fenomenele ridicole ale naturii, care cădeau atât de bine încât păreau puse cu mîna. Dacă s-a observat că ninsoarea capătă consistență organică în prezența unor curenți de aer rece în contact cu corpusculi acvatici, și-a spus memorabilul savant de infamă amintire, înseamnă că poate fi obținută artificial din combinația elementelor necesare: apă, vînt și frig, transpuse în cascadă, mori eoliene și compresoare cu freon, minimalizate la dimensiuni aproape neobservabile. Planul său de redresare a încălzirii globale era inducerea unei ierni de doi ani pe întreaga suprafață a Pămîntului, pornind din proximitatea marilor căderi de apă ale lumii. A găsit sprijinitori ai proiectului, inclusiv din rîndul Bisericii Catolice, care au finanțat nebunia și prin acordarea ajutorului politic, logistic și tehnic. Religia, sau o instituție a ei, ajunsese, precum deja prezisese unii, să lucreze în folosul științei, iar aceasta devenise calul troian al religiei fără rușine. Ninsoarea a început să cadă în seara unei zile de septembrie. Să spunem 13.

8888

Dacă am fi consimțit cu orice preț să simplificăm...

Orice adevăr izvorăște din particularitățile percepției asociate sinuozităților interioare ale ființei. Cea mai cruntă situație

în redresarea unui neajuns nu este curtată de obstacolele externe, oricît de aspre și de insurmontabile, ci de structura caracterului în suferință, indiferent de umilința la care este supus. Căci umilința, odată ce te-ai obișnuit cu ea, devine indispensabilă existenței. Privesc cazuri separate cu o alarmantă frecvență și potențialul unei întregi națiuni căzute în negaționism. Aspectul acestei judecăți critice este jignitor și inutil, după unii, o ofensă ajutoare, potrivit altora. Ar fi bine, dacă ar fi. Dar se pare că nu e. Am ajuns la limita la care tot efortul pretinde doar pierdere de timp.

#

Practic, iubirea noroiului este o îndeletnicire turnată în oglindă, explicată prin spaima responsabilității, a încadrării într-o formă de îngrădire a libertății. Libertatea nu de a face răsunet benevolent, ci tăcere complice între neputință și exonerare. La fel de bine, puteam să nu ne fi născut! Din punctul nostru de vedere, n-am solicitat nimic. Sinuciderea pare, în această circumstanță, singura, eleganta, onesta soluție de-a părăsi o ecuație în care nu ne-am găsit locul. N-am solicitat, e drept, dar se pare că nici nu avem voie să ignorăm ce ni se întîmplă fără a suporta o seamă de consecințe. Practic, suntem prinși într-un joc din care nu ne putem desprinde, nici măcar lipsit de eleganță, deși nici nu avem prea multe de spus. Singura formă de-a obține supraviețuirea reală este supunerea reală. Libertatea de-a asculta pînă la ultimul detaliu fără crîcnire. De-a memora și mistui.

#

Cum să nu apară tendințe dictatoriale în sînul unor astfel de comunități cînd premisele sunt atât de generoase și individul se simte blestemat dacă nu ascultă și strivit dacă o face? Aflat între două tancuri gata să te sfărîme, instinctul îți spune să fugi de cel care se află mai aproape. Teoria, poate, e bună să sperii găinile, dacă o reciți cu voce tare, hodorogită, dar instinctul e nu de puține ori înșelător, pentru că, în realitate, nu

ai de ales decât între rău și, dacă ai noroc, și mai rău, dar nu cu mult, unde se putea al dracului!

#

Perdele agresive de aburi groși străjuite de draperii asortate pe scribe de fildeș. Pardoseala strălucește de o curățenie anormală chiar și pentru o perfecțiune arhitecturală. Nu numai că *nu vezi* nici un fir de praf, dar simți că *nu există* nici un fir de praf, nici în cel mai întunecat cotlon al imensei săli de trecere. Ca o invenție care n-a fost încă provocată, praful este o stare imponderabil sufletească, precum o psihoză care nu-și găsește tămăduirea din pricina unor elemente secundare nevăzute. Prin fereastra bătută în aur se poate vedea o pajiște alcătuită din rondouri de flori copleșitoare și alei pietruite până în zare. Cîte o felină perspicace ori o pasăre îngreunată de compoziții spectrale străbat trasee neașteptate de la o lizieră la alta. E ceva artificial și mecanic în deplasarea lor, încărcată de o fluiditate care n-ar avea cum să fie naturală fără a provoca anihilarea formelor cunoscute. Ciudățeniile atrag mirajul unicității și al tensiunilor pozitive exagerate ca o forță gravitațională permanent variabilă. Coșul pieptului se manifestă în stare de explozie iminentă, bucuria minții se umflă cu aptitudinile unui atac invers. Extaz, explozie, efervescență, plutire pe sub un tavan inexistent îngrădind vertijul nelimitării.

#

Cu toate acestea, gîndirea nu este periclitată de lipsa lucidității. Dimpotrivă, e pe cale să construiască un paradox. Pentru o lume în care murdăria, violența, prostia și răutatea produc un consens neîntrerupt și elogiat, viziunea aceasta cade ca un blestem, pentru că atestă existența unui aspect care le va contrazice, iar oamenii lor de serviciu vor fi pedepsiți. Gîndirea este un proces în care particulele construcțiilor logice se zbat în cușca posibilităților cu milioane de lovituri pe secundă, suprapunîndu-se în corecții simultane, formulînd un val de preconfigurație în care scenariile sunt filtrate între posibil și

absurd cu o viteză neverosimilă. Acum înțelegeți cît de folositoare era formula: puteam să nu ne fi născut!

#

Pășim printre idei, citim printre rînduri, contemplăm printre morminte. Mă opresc contrariat în dreptul unei cruci de piatră: Anatol Nemernikovski, cu fotografie alb-negru, fost funcționar la Banca Națională, care a trăit în perioada 1852-1884. Trăsături prin ceață, perciuni evazați, privire pătrunzătoare, monoclu bombat în marmura fisurată. Figura nu-mi spune mare lucru, dar numele evocă o rezonanță generală cu multiple aplicații la granița imaginației. Nici un cimitir nu te lasă să uiți ce-a fost, dar parcă acesta din orașul meu le întrece pe toate. Atît de tînăr, mort într-un duel cu un ofițer de cavalerie, ofensat în cadrul unui bal cu orchestră, băutură și țopăieli ritmate. Pe de o parte aroganța slavonă, pe de alta, ura unora la adresa altora. Cîteva morminte mai încolo zace Iulian Mănuțiu, fost căpitan de regiment, 1850-1896, nici el nu excesiv de bătrîn, terminat într-o confruntare cu banda lui Coroiu, un brigand din împrejurimile orașului. Dacă mai urc o seamă de lespezi sunt convins că voi da și de brigand. Istoria se repetă într-un mod care induce lehamitea și plictiseala. Plictiseala de lehamite. Mai cu seamă pe aleile unui cimitir atît de complex.

#

Nicăieri n-am mai întîlnit o relație atît de strînsă între spațiu și timp, între un destin și altul. Pentru că puteam să nu ne fi născut, dar uite că am făcut-o și chiar așa neîntrebați ne-am cărat povara esenței mizerabile pînă în marginile acestei alei. Dintr-o pricină a cărei profunzime nu țin s-o dezbat, mă feresc să-mi îndrept plimbarea pe unde zac părinții mei. Oricum, subiectivismul m-ar abate în eroarea oricărei constatări. Este forma mea de-a pretinde că puteam să-mi fi văzut de inexistență. Să pot invoca o scuză obiectivă pentru aceea că sunt singur în orașul în care-am apărut. Cum să nu te simți ca un străin împresurat de priviri ostile? Ești scriitor, ce nevoie ai de părinți?

În cealaltă extremă a orașului, tribunele stadionului erau pline, cu toate că meciul fusese plasat la mijlocul săptămânii, la o oră la care majoritatea proletarilor se afla la muncă și cea a tinerilor, la școală. Pentru ei nu conta. Cu orice risc, au lipsit de la cursuri ca să-l vadă pe magician, cel care făcea cu mingea minuni de care nimeni nu mai fusese în stare, cel puțin în filozofia unui popor care puneă atîta preț pe execuția fizică a vieții, pentru că oricare alta îi era interzisă. Dobrin era denumit Prințul, ceea ce denotă calitatea artistică a unei mari personalități. Regele, titlu atribuit lui Hagi, are un merit administrativ, obligații față de supuși, sarcini pentru subalterni. Nu în noblețea unui Prinț, care joacă desprins de orice sarcină, detașat, olimpiu, fără să-i pese de sarcini, cînd are chef, cînd își permite să fie în formă și cînd nu-l trage nimeni la răspundere. Românii încearcă de ani de zile să afle care dintre ei a fost mai bun, fără a sesiza că asta a fost, de fapt, și marea deosebire dintre cei doi, incomparabili tocmai pentru că funcțiile lor au fost atît de incompatibile.

#

Nu are importanță cum s-a desfășurat partida, pe care echipa vizitatoare, F.C. Argeș, a cîștigat-o, cu 2-1, chiar dacă Poli era atunci o echipă destul de redutabilă în context. La un moment dat, Prințul a făcut o fentă în care a implicat umărul, șoldul, genunchiul și călcîiul din partea dreaptă a unghiului de deplasare, în urma căreia doi fundași s-au dezechilibrat și au căzut ca două baligi molcome la pămînt. Nu mai văzuse nimeni așa ceva. În repriza a doua, un fotbalist ieșean l-a faultat pe Prinț pe la spate. Acesta nu numai că n-a protestat și s-a ridicat calm, ca și cum nu se întîmplase nimic, dar nici măcar n-a catadixit să se întoarcă pentru a vedea cine-l lovide. Un act de superioritate zdrobitoare. Nici măcar dispreț. Aveam 14 ani,

cum crezi că a rămas acea scenă gravată în amintirea mea? Cu scuza supremă pentru frivolitatea pasiunii sportive.

#

Am vizionat zeci de meciuri care au presărat acea epocă de mare umilință națională. Fotbalul devenise un important aliat al comuniștilor, fără să-și propună dinadins, pentru că oferea gloatelor circul necesar uitării celor cu adevărat importante. Mai tîrziu, comuniștii nu s-au mulțumit numai cu atît, încercînd și reușind adesea să fure campionatul prin echipele Miliției și ale Armatei, cumpărînd jucători, corupînd arbitri și influențînd gazetari, pentruia dovedi încă o dată că partidul nu poate greși. Uneori, gloria poporului mai era salvată de olteni și de piteșteni, dar din ce în ce mai anevoios. După ce F.C. Argeș a cîștigat campionatul în urma unui meci dramatic desfășurat pe terenul echipei Dinamo, Dobrin devenise un simbol al eliberatorului. O întreagă epocă se desfășura în perimetrul terenului de joc, cu lupte și drame, bucurii și mai ales frustrări. Pînă și cîștigarea titlului de golgheter era regizată și viciată de echipa Ministerului de Interne. Oamenii se deplasau cu zecile de mii, se înghesuiau în mijloace insalubre de transport în masă, se perpeleau sub vînturi și soare torid, ploi necruțătoare și ninsori abundente, pentru a intra în templul sordid al singurei plăceri care le mai rămăsese.

#

Acum, în vremea pandemiei, cînd popoarele s-au eliberat și comunismul s-a înghesuit în peisajul Asiei, s-au desfășurat unele dintre cele mai frumoase meciuri din istoria fotbalului, mai cu seamă în lumea Occidentului, dar, din nefericire, fără spectatori. O ciudată metafizică a spectacolului pur, din care lipsește răsplata directă a urletelor de satisfacție, nervozitatea semnițelor sparte și satisfacția înjurăturii la adresa echipei de arbitri. Puțini privesc formele acestui aspect sub calitatea unui cîștig. Dar ceva tot rămîne: impresia tot mai amenințătoare că ne apropiem de sfîrșitul lumii așa cum am cunoscut-o.